Motion till riksdagen 1986/87:Ju642

Elving Andersson m. fl. (c)

Påföljder vid trafiknykterhetsbrott och snatteri

En stor del av olyckorna i trafiken orsakas av alkoholpåverkade motorfordonsförare. Forskningen visar att trafikantens omdöme och reaktionsförmåga försämras även efter förtäring av små mängder alkohol. Upplysningen om effekterna av alkoholförtäring har under en följd av år varit intensiv. Det torde inte vara obekant för någon fordonsförare att det är olagligt att framföra motorfordon efter alkoholförtäring.

En stor grupp av fordonsförare som ertappas i trafiken onyktra har alkoholproblem. Detta gäller särskilt dem som upprepade gånger upptäcks köra rattonyktra/rattfulla.

Brotten rattonykterhet och rattfylleri är huvudsakligen spaningsbrott. De insatser som polisen kan avsätta för trafikövervakning är avgörande för risken för upptäckt. I dag har trafikpolisen begränsade möjligheter att avsätta resurser för nykterhetskontroller. En stordel av polisens verksamhet måste avsättas för allmänt trafikövervakande arbete.

Påföljder för trafiknykterhetsbrott

Den som framför fordon i onyktert tillstånd och har en alkoholhalt i blodet av minst 0,5 ‰ men lägre än 1,5 ‰ döms för rattonykterhet till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Överstiger alkoholhalten i blodet 1,5 ‰ döms för rattfylleri till fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna är förmildrande, till dagsböter. (Lag 1951:694 om straff för vissa trafikbrott.)

Vanligen bestäms påföljden vid rattonykterhet till en månads fängelse oavsett om den dömde tidigare ertappats rattonykter eller inte. Även i de fall när bilföraren upprepade gånger, i ett fåtal fall flera gånger samma dag, påträffas framföra motorfordon onykter utdöms samma påföljd trots att lagen ger utrymme för straffskärpning. Uppenbarligen har rättspraxis utbildats så att påföljden för rattonykterhet, om inte utomordentligt starka skäl talar däremot, begränsas till fängelse i en månad.

Enligt vår mening överensstämmer inte detta med lagstiftarens intentioner. Den som för första gången ertappas rattonykter bör dömas till påföljden en månads fängelse. Om brottet upprepas är det dock rimligt att påföljden skärps. Motsvarande straffskärpning bör gälla för dem som döms för rattfylleri.

En förändring av gällande lag bör därför komma till stånd. Riksdagen bör av regeringen begära förslag i enlighet med vad i motionen anförs.

Påföljden fängelse ger i dag små möjligheter att påbörja en rehabilitering under fängelsetiden. För dem som har alkoholproblem är det angeläget att

ge möjligheter till detta. Centerpartiet har i annan motion föreslagit att en ny påföljd, villkorligt fängelse kombinerat med kontraktsvård, införs. Enligt vår uppfattning är de människor som döms för trafiknykterhetsbrott och har alkoholproblem en grupp lagöverträdare som bör komma i fråga för denna påföljd.

Omhändertagande av körkort

Brottet rattonykterhet prövas av allmän domstol. Frågor rörande innehav av körkort m. m. prövas av länsstyrelsen enligt körkortslagen (1977:477). Körkort får omedelbart omhändertas i de fall körkortsinnehavare framför motorfordon rattonykter eller rattfull och har en alkoholhalt i blodet som överstiger 0,8 ‰. Är brottet rattonykterhet men alkoholhalten understiger 0,8 ‰ skall körkortet inte omhändertas i vissa fall.

Eftersom brottet prövas av allmän domstol medan frågan om återkallelse av körkort handhas av länsstyrelsen är det inte ovanligt att den som misstänks för rattonykterhet får behålla sitt förarbevis i avvaktan på tingsrättens dom. Omloppstiderna för mål rörande trafikbrott kan vara långa och uppgår i undantagsfall till över ett år. Först därefter prövas frågan om återkallelse av körkort.

Enligt vår mening är detta inte rimligt. Körkort bör omhändertas i anslutning till att brottet begås. Skälen för vår uppfattning är att en fordonsförare som framför motorfordon under påverkan av alkohol inte är lämplig att inneha körkort. Självklart skall omhändertagande av körkort inte drabba det fåtal fall där brottsbalkens 24 kap. om nödvärn och annan nödhandling är tillämpligt.

Regeringen har aviserat en lagrådsremiss med förslag till förverkande av motorfordon i vissa fall. För vår del anser vi det angeläget att noga pröva en sådan åtgärds effekter. I det fall lagrådet finner förslaget om förverkande väl förenligt med nu gällande rättsprinciper och bedömer det vara ett verkningsfullt medel för att stävja rattonykterhet/rattfylleri är vi beredda att pröva en sådan lagreglering.

Ordningsbot

Polisman förelägger ordningsbot. Ordningsbot får utfärdas för brott där annat straff än böter ej stadgas. Regeringen meddelar föreskrifter om begränsningar för användningsområdet för ordningsbot liksom av det högsta beloppet för boten. Riksåklagaren bestämmer ordningsbotens belopp avseende visst brott.

Ordningsbot är en form av bötesstraff för vissa brott. För vissa lagöverträdelser är ordningsboten förmodligen en verksam sanktion vars förekomst verkar brottsavhållande. För trafikförseelser utfärdas ofta ordningsbot.

Betydande polisinsatser ägnas i dag åt trafikövervakning, ofta enbart i syfte att dämpa trafikrytmen eller för att upprätta fartkontroller.

Under våren 1986 avsierades en höjning av ordningsboten för fortkörning. Detta kombinerades med en skärpt hållning vad gäller möjligheterna att omhänderta och återkalla körkort i de fall gällande hastighetsgränser

kraftigt överskreds. Trafikanterna upplystes om de planerade förändringarna, vilket medförde att trafikrytmen på vägarna dämpades.

Vi har i motionen visat på behovet av en omfördelning av trafikpolisens resurser från trafikpatrullerande arbete, i syfte att dämpa trafikrytmen, till verksamhet för att kontrollera nykterheten.

Regeringen bör därför pröva i vilken omfattning behoven av allmän trafikövervakning kan påverkas av en skärpning av påföljden ordningsbot i vissa fall.

Utökat tillämpningsområde för ordningsbot

För vissa brott utdöms normalt påföljden böter. Även åtalseftergift är vanlig i dessa fall. Som ett exempel härpå kan nämnas brottet snatteri. Snatteri är i lagens mening stöld. Straffet för snatteri är böter eller fängelse i högst sex månader. Den vanligaste formen av snatteri omfattar sådana värden att påföljden ordningsbot skulle kunna vara ett alternativ till böter. För vår del finner vi en sådan förändring värd att pröva.

Praxis i snatteribrotten är i dag sådan att snattaren svårligen kan avgöra vilken samhällssanktion som kommer att bli följden. Ur den synpunkten vore det rimligt pröva möjligheten att införa sanktionen ordningsbot för brottet snatteri. Frågan bör prövas i anslutning till arbetet med fängelsestraffkommitténs förslag. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställer vi

1. att riksdagen av regeringen begär förslag till ändring av lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om omhändertagande av körkort i vissa fall,]

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om sanktionen ordningsbot.

Stockholm den 27 januari 1987

Elving Andersson (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Marianne Karlsson (c)

Rune Backlund (c)

Gunilla André (c)

Britta Hammarbacken (c)

Kersti Johansson (c)

Bengt Kindbom (c)

Martin Olsson (c)

Svenskt Tryck Stockholm 1987